Reerslev Kirke.

Reerslev Kirke.

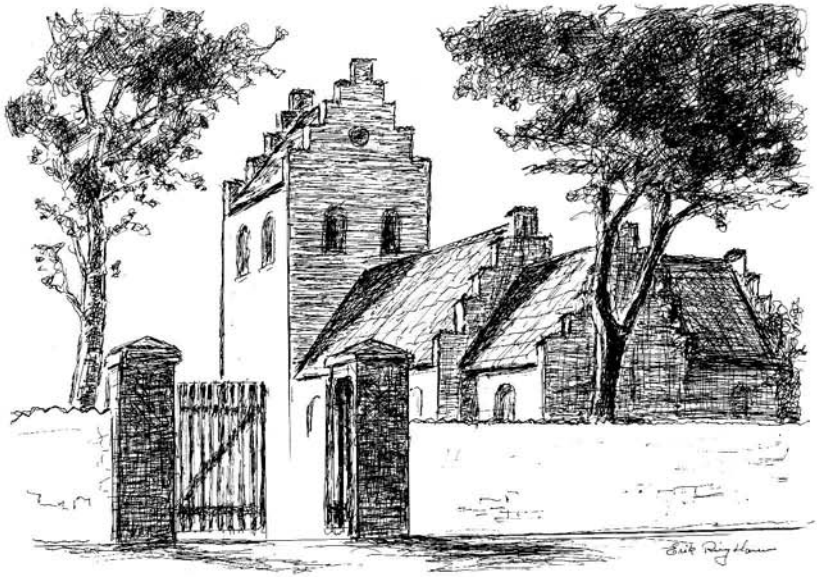

DE FØRSTE kirker i Danmark blev opført fra omkring år 950 til omkring år 1100 og var af træ. Der er næsten intet bevaret fra dem, de få levn vi har, f.eks. "Hørningplanken" (nu på Nationalmuseet) viser, at trækirkerne har været dekoreret og bemalet i farver.

Omkring år 1050-1100 begyndte man at opføre kirker i sten, dels nye, dels afløsere af trækirkerne. I alt går ca. 1800 eksisterende danske kirker tilbage til middelalderen

Hvem byggede så kirkerne. ?
Opførelsen af de første sjællandske stenkirker kan næppe, i økonomisk henseende, have hvilet på domkapitlet i Roskilde. Lidt efter år 1000 bliver Roskilde førende kirkeligt centrum. Under Svend Estridsen og Harald Hen tilgår der kirken gode indtægter. Men omkring år 1100 synes de efterfølgende regenter Erik Ejegod, Erik Emune og Erik Lam at interessere sig mere for kirken i Lund. Dermed stagnerer Roskildekirkens økonomi, og det er netop i de år Reerslev kirke bygges (1100-1160).

Bygherrerne bag vore kirker må snarere være at finde blandt de mange små og store godsejere, der i 1100-tallet besad størstedelen af landets jord.

Reerslev kirke består af romansk kor og skib, sengotisk kapel og sakresti i nord samt en vestforlængelse og tårn fra begyndelsen af 1870-erne. Et tårn ved det romanske skibs vestende og et våbenhus foran syddøren, begge gotiske, blev nedrevet 1870-72. Samtidig blev kirken skalmuret, kun på nordsiden mellem de to sengotiske tilbygninger iagttages oprindeligt murværk.

Det romanske anlæg er opført af tilhugget granit (marksten) og kridtkvadre, som må være hentet ved Stevns klint.

Kirken var fra første færd hvidkalket både udvendig og indvendig.

De sengotiske tilbygninger er opført af munkesten, ældst af byggearbejderne er hvælvslagningen, der må henføres til engang i 1300-tallet.

Kalkmalerierne.

Udvendig på korets nordside, umiddelbart over vinduet ses en frise malet på et hvidt pudslag. Det er tre vandrette streger med 10 centimeters mellemrum, i øverste felt en række krydser.

Udsmykningen af hvælvene tilskrives Isefjordsmesterens værksted omk. år 1450.

Første fag, nordkappen: Jesu fødsel. Maria tilbeder sit barn i stråleglansen, dyrene står i

1100–1160 i romansk tid

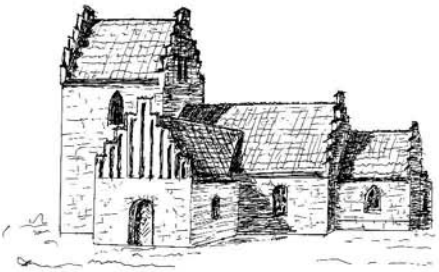

1450–1500
sengotisk tårn og våbenhus

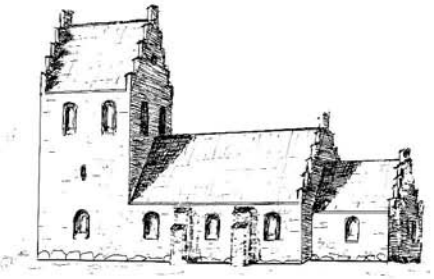

1875
nyt tårn og forlænget skib.

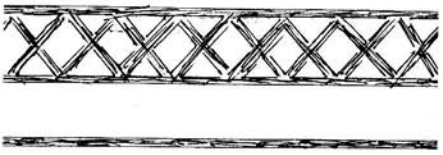

Frise malet med rød kalkfarve på hvidkalket pudslag. 1300 tallet

baggrunden, og Josef sidder til venstre og laver mad.

Bebudelsen. Maria sidder ved en læsepult; bøgerne er syet i ryggen og har store spænder. Teksten: AVE GRATIA PLENA DOMINUS TECUM.....Hil dig benådede, Herren er med dig.

Detalje. De Hellige Tre Konger: Kasper, Melkior og Balthasar. I Matthæusevangeliet, kap. 2, vers 1-12 hører vi om nogle orientalske magere, og denne fortælling danner grundlag for de senere beretninger om kongerne. Kisten med deres jordiske rester blev i 1164 overført til Domkirken i Køln. De ældste danske vidnesbyrd om De Hellige Tre Konger findes i kunsten.

I 1460 lader Chr. I opføre et Helligtrekongerskapel i Roskilde Domkirke, hvor der blev celebreret talrige messer. Dette kunne tyde på, at der har været en særlig helgendyrkelse af kongerne her på egnen, jfr. også de mange forekomster af dette motiv på sjælland-ske kalkmalerier iøvrigt. Placeringen i Reerslev kirke af De Hellige Tre Konger mod øst, øverste felt, viser deres store betydning.

I katolsk tid blev de fejret den 6. januar ved epifanifesten. En helligdag, der først blev ophævet i Danmark 1770. Men de populære, folkelige traditioner, med optog, fest og helligtrekonger-lys (et tre-armet vokslys) fortsatte og blomstrede endnu i det 19. århundrede.

Forneden til højre. Englen viser sig for hyrderne på marken. Manden spiller på sækkepibe, mens konen sidder og spinder. Teksten: GLORIA DEO IN EXCELSIS..... Ære være Gud i det højeste.

Østkappen: De Hellige Tre Konger tilbeder barnet. Den gamle har lagt kronen, som ligger for sig selv i forgrunden, den rådskæggede peger på julestjernen, og den unge ser måbende betaget ud. Til venstre Josef.

Forneden til venstre en tekst: ET UNDE MIHI HOC QUOD MATER DOMINI MEI VENIT AD ME... Og hvordan skulle det times mig, at min herres moder kommer til mig. Denne tekst og de to glorier fortæller, at billedet forestiller mødet mellem Maria og Elisabeth.

Forneden til højre toppen af en fakkel og et par hoveder. Dette er fremstillingen i templet.

Sydkappen: Barnemordet. En djævel indgiver Herodes den onde tanke; to panserklædte soldater spidder børnene, og en moder sætter sig til modværge med en håndrok.

Feltet herunder: Det hurtigt voksende sædekorn. Man ser både en kone der binder negene, en mand der skærer med segl og en sædemand.

Kornavl i middelalderen. Til højre går en skægget bonde og sår; til venstre for ham ses en ung mand der skærer kornet med en segl og endelig en kone der binder negene. Hun løfter forbavset hovedet mod nogle ryttere med meget smart seletøj; det er Herode´s ryttere, for billedet illustrerer lignelsen om sædekornet, der voksede af sig selv.

Vestkappen: Indtoget i Jerusalem palmesøndag. Nogle har bredt deres kapper på jorden, andre kaster grene ned fra træerne.

Forneden til venstre. Flugten til Ægypten. Josef er rejseklædt med ransel på nakken:, ondskabens trolde flygter for den hellige familie, mens de håner dem.

Forneden til højre. Jesu dåb. Helligåndsduen svæver over Jesus. Johannes har en salvekrukke i hånden og er ved at salve Herren på panden. En engel holder Jesu kjortel. De bugtede linier er Jordans vand.

Andet fag, østkappen: Nadveren. Johannes ligger med hovedet i Jesu skød. Jesus rækker brødet til den glorieløse Judas. Bordet er dækket med fisk. Der er flere drikkekander med låg, knive og trekantede brød.

Forneden til venstre. Fodvaskningen.

Forneden til højre. Jesu bøn i Getsemane have. Teksten siger PATER SI POSSIBILE EST TRANSEAT A ME CALIX ISTE...Fader, hvis det er muligt, lad denne kalk gå forbi mig. Foran ham ses kalken, korset og svøben; Guds hånd strækkes ned mod dem, for at indvie dem som redskaber til Jesu lidelse og død. De tre disciple sover til højre.

Sydkappen: Judaskysset. Vagten kommer med hellebarder og køller, Malkus er faldet om for Jesu fødder med sin lygte. Jesus er ved at sætte hans øre på, mens Peter stikker et mægtigt landsknægtesværd i skeden.

Forneden til venstre. Fremstillingen for Pilatus, der vasker sine hænder.

Vestkappen: Korsegang.

Forneden til venstre. Tornekroningen.

Forneden tilhøjre. Korsslagningen.

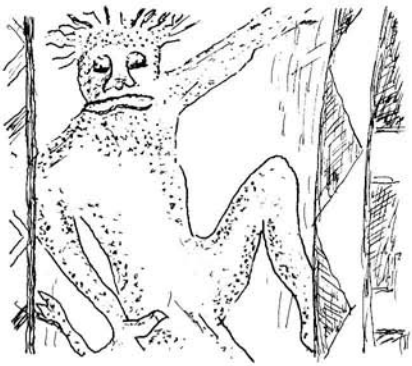

Et kravlende utyske på kalkmalerierne i Reerslev kirke

Nordkappen: Korsfæstelsen. Stefaton rækker eddikesvampen og i midten Longinus, som stikker Jesus i siden.

Forneden til venstre. Gravlægningen.

Forneden til højre. Opstandelsen

Kalkmalerierne er afdækket under Jacob Kornerups ledelse af to Roskilde-malere: Lander og Sørensen i 1873. Kornerup skriver at nogle af billederne var så rå og anstødelige i fremstillingen, at de af hensyn til det sømmelige blev opgivet. Ligeledes blev nogle kolossale hoveder, der skar ansigter og rakte tunge og syntes at fremstille personer, der hånede det hellige, overhvidtede.

Inventaret.

Alteret.

Oprindelig havde kirken et muret stenalter, men omkring 1590 anskaffedes alterbordspanelerne. Snitværket synes at være overgangsstilen mellem ung- og høj-renaissance. I forsidens fyldninger ses de oprindelige malerier af tre dyder: TEMPERA(N)TIA (mådehold), IUSTICIA (retfærd) og FORTITUDO (styrke). Stafferingen er istandsat 1907 af kunstmaler Ole Søndergaard, Roskilde.

Katolske sidealtre.

Kirken menes at have katolsk sidealtre. Det er tilmurede nicher i triumfvæggen og når man engang skal fremdrage dem, vil man måske finde kalkmalerier med kirkens skytshelgen bag prædike-stolen og på nordsiden et motiv med tilknytning til Jomfru Maria.

Døbefonten.

Blandt inventardelene er kirkens døbefont den ældste, måske lige så gammel som kirken. Den er af Roskildetypen, har langs mundingen en flad rundstav og har i flere omgange været udsmykket med malede palmeter.

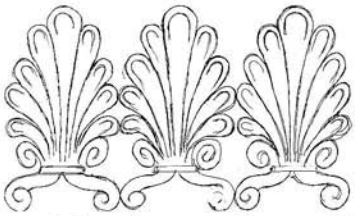

Malede palmeter i flere gylden-brune farver

I en årrække stod den i koret ved korbuens nordside. I dag står den måske på sin oprindelige plads, lige inden for kvindedøren. De små hedninger skulle ikke langt ind i kirken før de blev døbt.

Døbefonten er beregnet på, at barnet skulle neddyppes. Omkring 1550-75 anskaffedes dåbsfadet, nu gik det an blot at overøse barnets hoved.

Dåbsfadet er et sydtysk arbejde, i bunden ses Maria Bebudelse omgivet af en minuskelring. Et bomærke bærer initialerne C. F. B.

Minuskler- små bogstaver fra det lat. og græske alfabet.

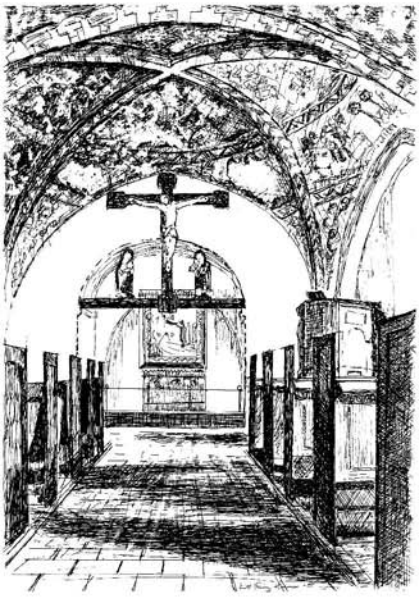

Fontelåget.

Omkring 1650 gjorde Laurits Snedker i Roskilde et fontelåg til Reerslev kirke. Skæringen er barokt rankeslyng i fladsnit med rosetter og skællede dobbeltblade. Låget kostede 1 ½ daler. Stafferingen er nyere.

Krucifiksgruppen.

På triumfvæggen hang i katolsk tid i alle kirker et stort krucifiks, kaldet et lægmandskrucifiks.

Krucifikset i Reerslev kirke er sengotisk fra ca. 1520. Engang i midten af 1600-tallet må de to barokke sidefigurer være kommet til. Den sørgende Jomfru Maria, hvis fine ansigt er meget udtryksfuldt, og Johannes Apostel med proptrækker-krøllet hår.

Ifølge regnskaberne blev gruppen opmalet i 1841 af J. H. Ehlers, og bjælken forsynet med ny indskrift: KOM OG SE EN MAND SOM HAR SAGT MIG ALT DET, JEG HAR GJORT; MON HAN IKKE SKULLE VÆRE KRISTUS. Joh.4,29.

I 1861 var, ifølge synsprotokollen, gruppen anbragt over indgangsdøren, og i 1879 blev den forvist til sakristiet. Den gamle bjælke blev kasseret, og korsets fod med Matthæusenglen savet af.

I 1988 lod menighedsrådet korsfæstelsesgruppen genanbringe i korbuen med ny bjælke og rekonstruktion af korstes fod. Samtidig blev det ved en partiel staffering tilpasset kirkens nuværende farver.

Kirkens tre altertavler.

Om kirkens ældste, gotiske altertavle ved vi ikke meget. De fleste tavler fra denne tid er forlængst gået til.

I 1818 forlangte synet, at den gamle altertavle (den gotiske) der stod ved kvindestolene skulle fjernes.

Her må den have stået henved 200 år.

I Kornerup kirke findes en sengegotisk altertavle. Den er trefløjet, i midterskabet står kirkens værnehelgen Apostlen Andreas med sit kors. I sideskabene de tolv apostle.

Gotiske altertavler findes eksempelvis i Tibirke-, Birkerød- og Hagested kirke ved Holbæk.

Den gotiske altertavle måtte vige pladsen på alteret engang i begyndelsen af 1600-tallet. Ifølge en præsteindberetning har kirken da fået en ny tavle. Det har antagelig været en senrenaissance- eller baroktavle, således som man stadig kan se i flere af landsdelens kirker.

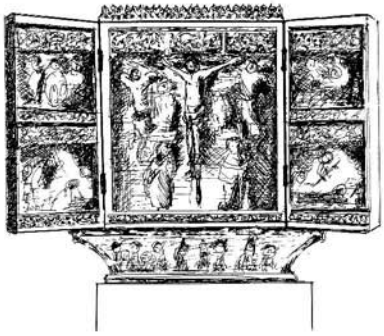

Tidstypisk gotisk altertavle fra omk. år 1500.

Renaissancetavle med barokke indslag. omk.1625.

Den havde følgende indskrift: Ao 1638 ER DENNE TAVLE STAFFERET PÅ KIRKENS BEKOSTNING, OG DA VAR LÆNDS-MAND PÅ ROSCHILDE-GAARD VELBYRDIGE SIGVARDT URNE TIL RAARUP, HR. BIØRN ANDERSEN STUB SOGNEPRÆST.

Denne tavle blev sat på loftet i 1867, hvorfra den senere er forsvundet.

Kirkens nuværende alterprydelse er opsat 1867. Altertavlen er et maleri, Enkens søn fra Nain, malet af F.C.Lund. Maleriet kostede 400 rdl. Rammen er udført af snedker C.F.Oppenheuser i Roskilde for 100 rdl.

Prædikestolen.

Stolen er i renaissance med reliefskåret årstal 1609. På hjørnerne har den joniske halspilastre. Arkadefelterne har dydemalerier, som blev stærkt opmalet i 1840 af Julius Breen. Han har skrevet navn og årstal i troens bog. Dydemalerierne er fra venstre: FIDES (tro), SPES (håb) og CARITAS (kærlighed). Det murvendte arkadefelt har følgende indskrift: HEC PARATA ET ADORNATA FUIT CONSILIO IOHANNIS WESSALII HUJ (US) LOCI PASTORIS 1611 (dette arbejde blev udført og smykket på foranledning af Johan Vetsel, dette steds præst 1611. Stolen blev istandsat 1908 af Ole Søndergaard og står nu i friske brogede renaissancefarver.

Stolestaderne.

I 1648 gjorde Svend Snedker i Roskilde 11 kvindestole til Reerslev kirke, og i 1651 leverede Casper Lubbeke (Roskilde) 11 nye stole til sydsiden. Dette stoleværk blev kasseret omkring 1870.

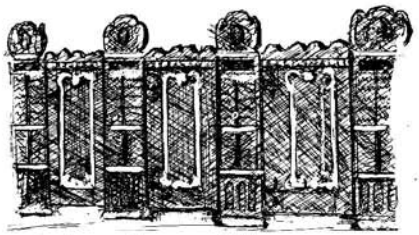

Stolestader med låger, barok omk. 1650.

Det nuværende stoleværk er fra 1871 og tegnet af arkitekt J. D. Herholdt.

Alterstagerne.

De to lysestager på alterbordet er af messing, i gotisk form, sikkert fra 1860-erne, da synet 1861 ønskede et par nye stager.

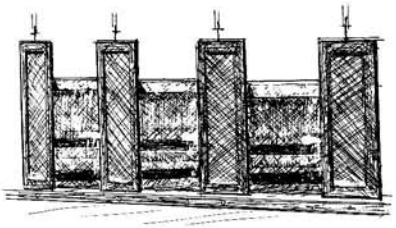

Nuværende stoleværk. 1871.

Alterskranken.

På alle sider af stængerne er der indslået et enkelt mønster, afvekslende roset (karvesnitagtig) og bølgelinie. Det kan dateres til engang i 1700-tallet.

Pengeblokken,

formentlig fra omkring 1800 med jernbeslag foroven på stammen, jernlåg og pengeslidse. Låsene er oprindelige.

Degnestolen.

(findes ikke mere).

Kirken fik i 1596 en degnestol, som stod i korets sydside ved korbuen.

Pulpitur.

(findes ikke mere).

Et pulpitur nævnes 1665, nedtaget 1854.

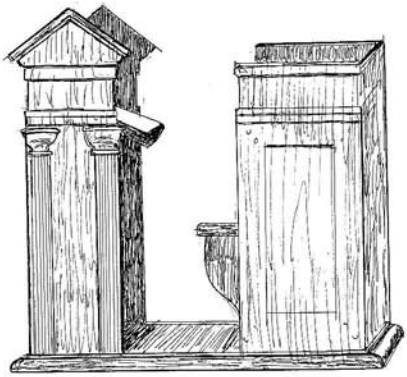

Degnestole findes endnu i mange kirker.

Altersølvet.

Kalken har guldsmedemærket AN. Anders Nielsen var guldsmedemester i 1661, hans enke omtales 1676, hun boede i Skoboderne (ikke stedfæstet).

Kalken har sekspasformet lidt indskåret forplade og hulprofileret standkant. Den har akantusløv og pundslet bund. Bægeret forstørredes i 1839. Glat disk uden stempler.

Sygekalk og -disk.
(hjemmeberettelsessæt). Det blev købt hos E. F. Dahl for 22 rdl. i 1839.

I 1658 tog svenskerne den liden kalk og disk.

Hjemmeberettelsessæt, bruges i hjemmene og på hospitalerne.

Alterkalk 1660-erne.

Kirkens tre orgler.

1) Det Gjøiske Legat fra Gjeddesdal skænkede kirken et orgel i 1847. Orglet havde 4 stemmer og var forfærdiget af orgelbygger Scharff i København. Det kostede 200 rdl.

2) I 1916 forlangte synet et nyt orgel, det anskaffeds i 1920. Antagelig ved en kortslutning udbrændte dette orgel i 1973.

3) Et nyt orgel blev leveret af orgelbygge Bruno Christensen, Terkelsbøl i 1977, tegnet af arkitekt Rolf Graae. Dette orgel har 11 stemmer, 2 manualer og pedal.

Gravstenen i våbenhuset.

Fra synsprotokollen: FORAN KNÆFALDET LIGGER EN LIISTEEN HVORPÅ ER UDHUGGEN EN PERSON I PRÆSTEORNAT OG EN QVINDE. NEDENUNDER STAAER: HER LIGER BEGRAVET HÆDERLIG OG VELLÆRDE MAND HR. JOHAN WETSEL, SOM VAR SOGNEPRÆST TIL REERSLØF KIRKE IJ 39 AAR. HAN VAR BARN FØDT I ROISKHILD AAR 1560 OCH DØDE DEN II 8BRIS 1630 IJ HANS ALDER 70 OC ÆGTESKABS 38 OCSAA LIGGER HOS HANNEM BEGRAFUET HANS KJÆRE HUSTRU KAREN MATHS DATTER SOM DØDE - AAR - OC HUJF DERES BØRN GUD GIFFUE DEM EN ÆREFULD OPSTANDELSE. ILLORUM RECUBANT HIC UNO MEMBRA CUBILLI.

I 1901 forlangte synet ligstenen flyttet til våbenhuset.

Klokkerne.

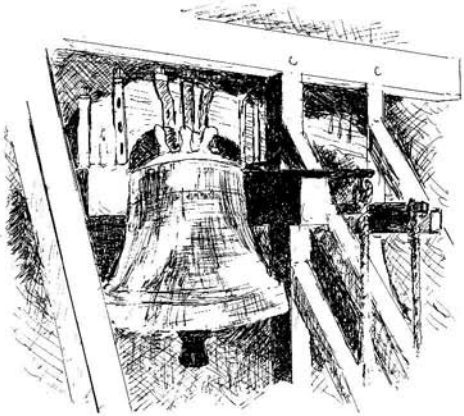

1) Støbt af Felix Fuchs 1631. Versaler over nedadvendte akantusbladrække: HER BIØRN ANDERSEN STUB SOGNEPREST, NIELS ANDERSEN, NIELS NIELSEN KIRCKEVERGER TIL REERSLEV KIRCKE. AUS DEN FEUER FLOS ICH, FELIX FUCHS GOS MICH ANNO 1631. Denne klokke har messingknippel.

2) Støbt af I.C. og H. Gamst, Kiøbenhavn 1832.

Ved klokkeskatten 1528 afleveredes en klokke og i 1602 endnu een.

Kirkens ejerforhold.

Reerslev kirke hørte efter reformationen under Kronen, og blandt Roskildegaards lensmænd nævnes Sigvardt Urne. Dens indkomster blev 1688 overdraget organistembedet ved Roskilde Domkirke, mens kaldsretten senere kom til Chr. Ludvig v. Plessen til Lindholm og fra ham til greverne på Ledreborg, som i begyndelsen af 1800-erne overdrog den til Kronen. 1841 afgav organistembedet kirken, der blev inkorporeret blandt stiftlandsbykirkerne. Den overgik til selveje i 1950-erne.

Forslagslister til det første menighedsrådsvalg i Reerslev sogn.
17. december 1903

Forslagslister til Menighedsraadvalget i Reerslev Sogn

A

Vi undertegnede foreslaa følgende til Valg i Menighedsraadet

Gaardejer P. Hansen, Reerslev.
Gaardejer O. Sørensens Hustru, do
Sagfører N. Nielsen, Slagelse Mark
Lærer Lundbergs Hustru, Reerslev

Til Suppleanter
Lærerinde Fru A. Børresen
Arbejdsmand Frederik Skestrup } Reerslev

Som Forslagsstillere
Kristen Kristensen, H. O. Pedersen, A. J. Thorsen, Flemming Elias Hansen, Mads Petersen. Alle af Slagelse.

B

Som Kandidater til det forestaaende Valg af Menighedsraadsmedlemmer foreslaas:
Gaardejer Ole Larsens Hustru, Reerslev
Gaardejer Peder Hansen, do
Gaardejer Ole Sørensens Hustru, do
Lærer Lundbergs Hustru, do

Som Suppleanter

Lærerinde Fru A. Børresen, Reerslev
Sagfører Anders Thorsen, Slagelse.

Reerslev 14/12 1903

Som Forslagsstillere:
O. K. Lundberg, Ingel, Sofie Lundberg, Søren Sørensen, Gdejer Kristen Sørensen, Ole Larsen, Gdejer. Alle af Reerslev

Det første menighedsråd.

Den 17 December 1903 afholdtes (fra 7½ – 8 Eftermd.) Valg til Menighedsraadet for Roerslev Menighedsraadskreds i Roerslev Forsamlingshus i Henhold til de to forangaaende foreslaaede Kandidatlister. Der mødte i alt 24 Vælgere, hvoraf 13 Stemmer blev afgivne for Liste B og 11 for Liste A.

Følgende valgtes:

Gaardmand Ole Larsens Hustru Ellen Kirstine f. Andersen, 47 Aar gl. Roerslev
Gaardmand Peder Hansen, 39 Aar gl. Roerslev
Gaardmand Ole Sørensens Hustru, Larsine Ane Kristine f. Larsen, 46 Aar gl. Roerslev
Parcelhusejer unge Niels Nielsen, 43 Aar gl. Starkinde Mark

Og til Suppleanter:

Lærerinde Fröken A. Børresen, 36 Aar gl. Roerslev
Arbejdsmand Frederik Thestrup, 34 Aar gl. Roerslev

Roerslev 17 December 1903

S. Watkinson Peder Hansen. Anders Thorsen.

Præster ved Reerslev kirke efter reformationen.

1. Poul Olsen var her	1547-
2. Knud Black var her	1565-
3. Ingemar Nielsen var her	1584-
4. Johan Wetzel (Viffer	1591-1630
5. Biørn Andersen Stub	1630-1682
6. Martinus Baltharsen Rhodius	1669-1678
7. Niels Christensen Beuster ell. Schrem.	1678-1717
8. Jacob Hansen Jelstrup	1717-1756
9. Henrik Henriksen Bützov	1756-1771
10. Jens Ottesen Højer	1771-1804
11. Eggert Christoffer Broager	1804-1821
12. Michael Mathias Ditzel	1822-1838
13. Johan Emanuel Grove	1838-1853
14. Søren Johan Holm	1853-1868
15. Johan Herman Kruse	1868-1891
16. Carl Emil Mathiesen	1892-1915
17. Axel Thøger Johannes Wassmann	1916-1941
18. Gunner Berg Sørensen	1941-1946
19. Aage Peter Hermansen	1947-1973
20. Lars Graff Nielsen	1974-1976
21. Inge Nielsen (res.kap.)	1974-1979
22. Knud Bugge Villadsen	1976-1982
23. Henriette Bitsch	1979-1987
24. Preben Wedderkop Hedegaard	1983-
25. Tove Merete Villarsen	1989-

I Herrens Hus.

Ordet kirke betyder: Det, der hører Herren til. Det er altså en god oversættelse, når vi taler om Guds hus eller Herrens hus. Her har sognets beboere med vekslende intensitet gennem århundreder nydt fællesskabet i salmesang og nadver, hørt præsters forskellige udlægninger af søndagens tekst. Kirken er et gammelt hus, vi må værne om. Vi må passe på den, ikke som et museum vi har arvet, men ved at bruge den.

Forsidebillede:
Den sørgende Jomfru Maria.

Bagsidebillede:
Døbefont og fontelåg.

Udgivet af Reerslev sogns menighedsråd 1991.

Tekst og tegninger: Erik Ring Hansen.

Anvendt litteratur:
Danmarks Kirker, Københ. Amt II.
Niels M. Saxtorph. Jeg ser på kalkmalerier Pol.Forl. 1979.
Broby Johansen. Omk. Roskilde Fjord og i Nordsjæll. Hamlet.
Arthur Fang. Fra Isefjord til Køge Bugt. Flensb. Forl. 1940

Tryk: Kailow Tryk